

קרציות קרציונים מזיקים לאדם בארץ

עמוס וילמובסקי, גמלאי המעבדה לאנטומולוגיה, משרד הבריאות

הקרציות והאקריות (קרציונים וקרדיות) שייכות למחלקת העכבישיים. מאפייניה, הגוף חטיבה אחת, 4 זוגות רגליים ויחידת גוף קדמי הראשיש בה נמצאים גפי הפה. הקרציות והקרציונים הם מוצצי דם הנטפלים ליונקים ועופות. את הקבוצה הזו נוהגים לחלק לשתי קבוצות לפי גדלן. הקבוצה הגדולה הן הקרציות שגודלן עד כ-1 ס"מ (Ticks). הקבוצה השניה הן האקריות (קרדיות וקרציונים) הזעירות שגודלן עד כ-1 מ"מ (Mites). הקרציות שייכות לשתי משפחות, קרציות קשות שבהן הראשיש וגפי הפה מחוברים לקדמת הגוף. במשפחת הקרציות הרכות הראשיש וגפי הפה מחוברים לגחון ואינם נראים במבט על הצד הגבי. במשפחת הקרציות הרכות רק קרצית המערות מזיקה לאדם ומעבירה את החידק הגורם לקדחת המערות. בארץ 27 מינים של קרציות קשות. בעיקר קרצית הכלב נטפלת לאדם, מעבירה את החידק הגורם לקדחת הכתמים. בארץ מוכרים כמה מאות מיני אקריות, הנפוצות בכל ביוטופ אפשרי שהסתגלו לכל סוגי התזונה. רק חלק קטן ממיני הקרציונים מוכרים כטפילים של האדם. הבולטים שבהם קרציוני *Sarcoptes scabias* הנוברים וחיים בשכבת העור הקרנית. הנקבות המופרות קודחות מנהרות מתחת לפני העור להטלת הביצים וגורמות לתגובה הקשה של גירודים בלתי נסבלים ובד"כ גם לזיהומים משניים. מיני קרציונים זעירים מאד (0.5 מ"מ) מהסוג *Dermatophagoides* טפילי עופות ויונקים שיוצרים אלרגן (חומר שעלול לגרום לתגובה אלרגית), המופרש לאבק הבית וגורם למקרי אסטמה לאנשים אלרגיים, לעיתים גם לתגובות אלרגיות בעור. קרציונים טפילי עופות, ממשפחת *Dermanyssidae* בעיקר המין קרציון העופות, נמשכים לאדם ובעלי חיים המקרינים חום, לחות וריח זעה. כמו כל מוצצי הדם נמשכים לדו תחמוצת הפחמן (CO_2). הקרציונים הללו מתרבים לאוכלוסיות גדולות מאד, ממציצת דמם של הגוזלים בקיני יונים, צוצלות, דרורים ויונים הצמודים למגורים. מוכרת תופעת העקיצות בדירות בעיקר בחודשי מאי-יולי, כאשר הגוזלים עוזבים את הקן

והקרציונים הרעבים ללא מקור דם ונמשכים אל מגורי האדם הצמודים ועוקצים את התושבים. עובדי מטבח ומעבדה שטיפלו בחומוס נגוע בחיפושיות, הגיבו בפריחה ודלקת עור חריפה. בדיקה מיקרוסקופית זיהתה אוכלוסיה גדולה מאד של קרציון זעיר *Pyemotes* (כ-0.2 מ"מ) שהוא טפיל משני, הניזון מעקיצה ומציצה, מזחלים של מיני חיפושיות ועשים שבמזון הנגוע. גם יצרן כבעי קש נעקץ והגיב בפריחה חריפה.

יש להדגיש הביטוי השגור בפי מדבירים ובגוגל, "כיני יונים" הוא טעות חמורה בלשון המעטה. הכינים הם חרקים להם 3 זוגות רגלים. קרציונים שיכים למחלקת עכבישיים להם 4 זוגות גפים.